

schreef bij de Bruyne's voorstellen: 'Wij kunnen dit pas aanbieden bij *Mr. Churchill* indien wij precies voor ogen hebben, wat wij concreet willen.'

Hoe kon de regering dat voor ogen hebben indien zij niet wist hoe de verhoudingen in bezet gebied lagen? Broekman was nog steeds beschikbaar en dus deed de Bruyne, zoals vóór hem Derksema al gedaan had, Rabagliatti het voorstel, Broekman naar Nederland te laten overzetten. Rabagliatti weigerde opnieuw en dat deed voor de Bruyne de deur dicht. Niet dat de weigering hem verbaasde: daar zat, meende hij, de ondoorzichtige van 't Sant achter! 'Wanneer ik', aldus de Bruyne jegens de Enquêtecommissie, 'hem' (d.w.z. Rabagliatti) 'wilde hebben, kon ik hem op *Chester Square* vinden . . . Ik vond het een uitermate onbetrouwbaar man en achtte hem tot heel veel in staat.'¹

De Bruyne realiseerde zich bij dat alles niet, althans onvoldoende, dat hij niet met van 't Sant maar met de koningin te maken had. Zij wilde langs 'de weg via het strand' gezaghebbende Nederlanders laten overkomen – Rabagliatti wilde van diezelfde weg gebruik maken om de militaire spionage te bevorderen. Inderdaad, hij had in februari de Jonge/Radema en in maart Emmer/Ortt laten overzetten.

Ook de Jonge had opdracht gekregen, namens de koningin Vorrink uit te nodigen om naar Engeland te komen; Vorrink had tegen Dessing, de SOE-agent, al 'neen' gezegd – de Jonge kreeg eveneens een weigerend antwoord en zond daaromtrent vervolgens een gecamoufleerd bericht naar een contactadres in Zwitserland. Dat bericht werd in een diplomatieke postzak naar Londen gestuurd en daar aan de Bruyne ter hand gesteld die evenwel met de inhoud niets beginnen kon want hij wist niet, welke afspraak Rabagliatti met de Jonge gemaakt had. Rabagliatti ciste de brief op, de Bruyne zei dat hij dan eerst moest weten wat er in stond, Rabagliatti antwoordde, dat 'het een zaak (was) die hem alleen aanging', en de Bruyne moest zwichten. 'Het was', zei deze tegen de Enquêtecommissie, 'een betrekkelijk hevig conflict'² – dat woord 'betrekkelijk' zal men wel moeten schrappen: er is alle reden om aan te nemen dat de twee hoofdofficieren, de Engelman en de Nederlander, die elkaar in het geheel niet lagen, bij deze gelegenheid als kemphanen tegenover elkaar kwamen te staan.

Met dat al was althans de koningin begin april '42 geen stap verder gekomen: er scheen in Nederland onenigheid te bestaan tussen de leiding van de OD en een 'Grootcomité' waar de politieke partijen achter stonden, en niemand was ooit in Londen aangekomen (Wiardi Beckman niet, Goedhart niet, Vorrink niet) die haar uit eigen, aan de top opgedane ervaring iets

¹ Getuige M. R. de Bruyne, a.v., dl. IV c, p. 451. ² A.v., p. 455.